Opłata pocztowa uiszczena ryczałtem.

Рік II. Луцьк, Неділя дня 18 Вересня 1927 р. Ч. 38 (45.)

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА

Орган Української Національної Думки

Виходить що-неділі.

Ціна 20 гр.

Адреса редакції й адміністрації: ЛУЦЬК на Волині, Алеї Б. Хороброго, 70

Передплата: в краю: на 1 місяць 1 зол., на чверьрічно 3 зол., на пів року 5 зол. 50 гр., рік 10 зол.; за границею: на рік 2 америк. доляри або їх вартість в иншій валюті.

Рукописів не звертається. — Оголошення після умови. Непідписаних дописів не приймається.

Двічи дає той, хто дає скоро...

Наш нарід український, а саме ту його частину, що живе в Карпатах, навістило нечуване горе. Великі води, яких не памятають навіть старі люди, після страшенного дощу поллялись з гір в долини, залляли їх і забрали з собою та понесли весь дорібок бідного люду, дорібок не тільки одного цього літа, а цілого життя. Страшна біда обняла майже половину Східньої Галичини. На цілому тому просторі понищено села й міста, зруйновано хати і навіть великі мійські доми, порито чи занесено піском і мулом культурні поля й пасовиська. Сотні тисяч бідних людей, на сімдесят відсотків наших таки братів-українців, лишились без даху і хліба. Вже вони голодують, поміж ними вже ширяться ріжні пошести. А що ж то їх чекає холодної осени і в зимі?... Сама уява викликає жах! ..

В біді й нещасті—звичайно — одні люди приходять з допомогою другим. Ті, яких біда поминула, допомагають тим, що впали її жертвою. До цього зобовязують людей закони моральні, цього вимагають і засади християнської релігії. Але в даному випадкові нас змушують до жертвенности—при тому, щедрої жертвенности — ще й вимоги иншого порядку — національного. Адже потерпівші од грізної стихії галичане—це наші брати—українці, що говорять тією-ж мовою українською, як і ми, що однакове з нами минуле мають і до однакової з нами в майбутньому цілі—змагають. Вони—наші найближчі кровні браття —і їм тимбільше ми мусимо допомогти. З того народу галицького вийшов такий великий наш загально-національний учитель, як письменник, поет і вчений український Ів. Франко; той же люд галицький дав нашій нації такого незрівнаного зобразителя народнього горя, як письменник В. Стефаник; з тих же галичан вийшли й ті численні працьовники в ріжніх ділянках нашого політичного, національно-культурного й економічного життя, які нам розумні книжки пишуть, лекції читають і од яких ми, волиняки й полішуки, тепер учимось. . Отже, і почуття вдячности накладає на нас обовязок прийти з допомогою галицькому народові, щоби він як можна швидче вибрався з біди, загоїв свої рани і жив і розвивався, видаючи із себе як найбільше тих культурних сил, що так тепер потрібні всім західно-українським землям.

Нехай же кожний з нас, свідомих українців, складе хоч малу лепту на велику доброчинну національну справу і притягне до неї меньше свідомих Організованим збором пожертв повинні зайнятись наші „Просвіти" та економічні інституції Вони, що мають звязки з найглухішими селами в наших волинських і поліських повітах, повинні занести туди сумну вістку про страшне лихо, яке спіткало наш народ, викликати в наших людей благородне почуття жалости і свідомість потреби жертвенности

Допомогти збірці пожертв на нещасних наших братів повинно також і православне духовенство. Адже колись збіралися по наших церквах „доброхотні" жертви на бідних і голодних, навіть чужих. А тепер же голодують бідні наші брати! . Добру волю нашого духовенства в справі збірання цих пожертв народ український ніколи не забуде. .

Отже, всі берімось за святеє діло допомоги потерпівшому від грізної стихії нашому народові Не гаючи часу: хто дає скоро—той дає двічи!..

Сен. М. Черкавський.

Кооперативи! Філії Луцької „Просвіти"! Громадяне!

В день Чесного Хреста, 27 вересня (14 вересня ст. ст.) в Луцьку відбудеться Святочна Кооперативна Академія (промови, вистава, хорові співи, деклямації, національні танки), а також перейде Похід по вулицях м. Луцька від Української церкви до Мійського Театру. Свято Кооперації—то свято цілого народу, бо є воно переглядом наших господарчих сил, нашої життьоздатности й свідомости. Отже, всі в кооперацію! Нехай нікого не забракне на цьому святі, нехай селяне масово ставляться до Походу й на Академію! Нехай всі кооперативи й філії „Просвіт", як центри свідомої національної думки на селі, організують маси й на їх чолі прибувають в цей великий день народнього свята до Луцька.

Головний Комітет Обходу Свята Кооперації в Луцьку на Волині

Відповідь на сельробівську брехню.

На той „історичний" сельробівський комунікат, повний явної брехні та несуміних перекручених фактів, про який уже згадувалось у нашій газеті, в статті „Сельробівська брехня",—Президія Українського Клюбу дала вже свою відповідь. Цю відповідь (комунікат), витриману в спокійному тоні, річеву що-до змісту й аргументації, цілком щиру, але проняту прикрим настроєм з приводу того, що в Клюбі сталося, ми друкуемо низче і—читачі нашої газети з нею познайомляться. Прочитавши порівняють з сельробівським комунікатом і винесуть свій суд: на чийому боці правда, а на чийому брехня; хто доніс до кінця нехибно дане при виборах народові нашому слово, а хто його зломив...

Газета наша лишає за собою право сказати де-що більше, ніж сказав це комунікат Президії Або говорячи точніше: лишає за собою право вияснити де-що в комунікаті незрозуміле, розкрити в ньому деякі місця, що з ріжніх причин висловлені загально... В цьому е конечна потреба. Досить уже завивати в папірки та злудною надією на можливість привернення єдности і згоди стримувати оголошення всього того, що народ наш повинен знати. Єдности і згоди вже давно нема і їх не буде. Для одних нема вже повороту, а другі у справі ніби то ідейній керуються далеко не ідейними міркуваннями. Нехай же люди знають усе.

До українського громадянства.

КОМУНІКАТ ПРЕЗИДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПАРЛЯМЕНТАРНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ.

З великою прикрістю повідомляемо українське громадянство про слідуючі події в Українському Клюбі:

15-го серпня ц. р. посли сельробівці (Чучмай, Маківка, Козіцький, Пастернак і Підгірський) видали комунікат, в якому ганьблять Президію Клюбу і цілий Клюб пишучи, що „з днем переходу Президії в руки УНДО перестав істнувати Український Клюб, як такий. Він стратив опозиційність до реакції, затратив українське національне обличча і зробився осередком українсько - польської шляхецької реакційної угоди".

На доказ цього комунікат подае, що „з перших днів свойого урядування посол Хруцький, як голова Клюбу, заявляє на конституційній комісії в дискусії над зміною виборчого закону, що змінений виборчий закон мусить забезпечити польськість кресів".

Категорично стверджуємо, що ані такої, ані подібної заяви посол Хруцький не складав, ані на засіданню конституційної комісії, ані де інде а твердження комунікату є злобною видумкою. Становище посла Хруцького в справі зміни виборчого закону документально засвідчено, як в його соймових промовах, газетних статтях, та і у всьому поступованню на терені сойму. Українське громадянство це памятає, як за свої виступи проти зміни виборчого закону посол Хруцький став об'єктом чинного нападу зі сторони посла з правиці Сосніцкого підчас засідання конституційної комісії.

Як другий доказ „зради і угоди" Українського Клюбу і Президії, комунікат наводить, що „Центральний Комітет УНДО іде до виборів громадських та сільських рад в Галичині в бльоці з польською ендецією, та шовіністично-реакційними направяками, щоб унеможливити доступ до тих рад селянсько робітничому представництву".

Повстае питання чому, Український Клюб, як ріжнопартійний, та його Президія, рівнож не однопартійна мають відповідати взагалі за вибори до громадських рад, а особливо за вибори власне в Галичині? Своє завдання в справі виборів Клюб і Президія виповнили—вживши всіх заходів, щоб обмежити надужиття при виборах, та закликаючи в своїх двох відозвах український нарід до національної єдности і згоди. На-жаль, цих відозв не помістила в своїй пресі інтер-національна партія сельробів, яка підчас виборів розбивала національну єдність українського народу, та яка не тільки в тактиці, але і в своїх ідеольогії, та персональному складі визнає об'єднання ріжнонаціональних груп.

Инших доказів зради і угоди Клюбу та Президії комунікат не подає. Дивно, що про мниму зраду і угоду посли сельробівці згадали щойно в місяць після закриття сесії сойму підчас ферій. Ще дивніще, чому самі вони цілий час не тільки були членами того „зрадницького угодово-реакційного" Клюбу, а до останніх днів засідань сойму співпрацювали з Клюбом і Президією та одобрювали їх діяльність. Закон про самоурядування, яким лишень займався сойм в часі своєї останньої сесії, Український Клюб гостро поборював, а в імені Клюбу однозгідно виступили з промовами члени Президії Козубський і Хруцький, та посол Маківка один зі сельроба.

Отже твердження комунікату послів сельробівців про зраду і угоду Клюбу та Президії е злобною та безпідставною видумкою.

В другій частині комунікату посли сельробівці закидають Президії, що вона не скликала на 15 серпня засідання Клюбу тому, що „боялась відкриття свойого дійсного обличча перед українськими працюючим масами". В дійсности Президія не противилася скликанню засідання, а поступовання її в тій справі диктувалося правильником (регуляміном) Клюбу, по якому день засідання Клюбу призначає, або Президія Клюбу коллєгіяльним рішенням, або сам Клюб

Коли тільки посол Підгірський доручив 2-го серпня заяву про скликання Клюбу членові Президії Козубському, то останній в йогож присутности положив на цій заяві

резолюцію „повідомити Президію і просити її про призначення засідання“, а одночасно висловив здивовання, чому посол Підгірський не вніс своєї заяви 1-го серпня, коли в Варшаві були присутні два члени Президії, він сам і майже всі члени Клюбу і коли можна було відразу визначити день засідання. Голова Клюбу Хруцький, що хворий виїхав 1 го серпня на село, завдяки такій тактиці послів-сельробівців довідався про їх бажання дуже пізно і вже не мав навіть технічної можливости скликати на 15 серпня засідання Клюбу. Тому він рішив зачекати до 1-го вересня, щоб спільно з присутніми послами встановити день засідання Клюбу.

Про другий же термін для відбуття засідання дня 30-го серпня, який погрозами хотіли по диктаторськи накинути Клюбові посли сельробівці, Президія Клюбу і члени Клюбу довідалися вже з комунікату уміщеного в газетах „Наше Слово“ і Наше Життя“ з дня 28 серпня. Отже ніяким чудом не могло вже відбутися засідання Клюбу в два дні пізнійше—30 серпня. Треба додати, що самі посли сельробівці не приїхали на цей день до Варшави, очевидно не трактуючи поважно ні своєї постанови, ні своїх погроз. 1-го вересня більшість послів Українського Клюбу висловилася за тим, щоб засідання Клюбу відбулося підчас коли буде скликана сесія сойму. Згідно з тим засідання Клюбу призначено на 14 вересня ц. р. Таким чином поступовання Президії в справі скликання засідання одобрено Клюбом.

Навпаки тактика послів сельробівців в справі скликання Клюбу ясно доводить, що їм не розходилося про відбуття засідання, лише вони хотіли викликати враження, що Президія нібито боїться якихось своїх темних діл і тому ухиляється від засідання. Щоби зміцнити це враження, посли-сельробівці не чекали засідання Клюбу, на якому заповіли „відкрити обличча Президії перед працюючими масами“, а відразу видали свій комунікат. Буйна фантазія та сліпа партійна ненависть при втраті сумління і чести подиктували послам сельробівцям зміст їх комунікату.

Український Клюб вже пережив подібний ворожий напад. Це було тоді, коли з Клюбу вийшло пять послів, які утворили згодом разом з поляками комуністичний посольський Клюб. Можна думати, що оскільки послам сельробівцям не вдасться опанувати Клюб і з національного українського представництва зробити його клясово-інтернаціональним, то на превеликий жаль українське громадянство буде свідком нового росколу в Клюбі, тимбільше незрозумілого, що сойм доживає останні свої дні.

Не в нашій силі спинити цей роскол, бо він диктується сторонними чинниками.

ПРЕЗИДІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПАРЛЯМЕНТАРНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ:

Сергій Хруцький голова.
Борис Козубський
Сергій Назарук члени

„Що не моральне — те й не є політично розумне“.

ВІСТИ з ВАРШАВИ.

[Від нашого кореспондента].

Після вакаційної перерви друкуємо знов допис нашого постійного варшавського кореспондента, який на далі щотижня інформуватиме ш. читачів про всі найважніші політичні події у Польщі. РЕДАКЦІЯ

Сойм й вибори.

Не шанують його, ба помітують ним, усі собаки вішають на ньому, не дають йому належної свободи і—правду сказати: „котюзі по заслузі“, бо дав він себе пізнати з найгіршого боку. А проте, як не хочете, він істнує, а поки істнує, так чи інакше довкола нього крутяться усі найважливіші справи Польщі і тому саме від нього треба починати, коли хочемо про тії справи писати: від сойму.

Відпочив собі сойм, як слід, дарма, що не з власної волі, а прогнаний на вакаційний відпочинок декретом президента, який уже близько два місяці тому раптово зачинив надзвичайну соймову сесію, нічого не роблючи собі з закукурічення польських послів. Аж у другій половині серпня зголосили вони знову внесок на скликання сойму, покликуючись на це своє право, загарантоване послам 25-ою статтею конституції. І букві конституції вволено волю: президент Річипосполитої письмом з 6-го ц. м. скликав сойм знову на надзвичайну сесію, а то від дня 13-го вересня ц. р. Визначення дня першого засідання залишено марш. сойму Ратаєві. Марш. Ратай чекав, поки буде скликаний теж сенат, бо від вирішення сенатом декотрих, ухвалених вже соймом, законопроєктів, залежить порядок нарад сойму. Аж 9 го ц. м. доручено в соймі роспорядження про скликання сенату, і то щойно від 22-го ц. м., себто на 9 днів пізніше Сойму. Що на це скаже марш. Ратай, чи ждатиме нарад сенату, чи поставить на чергу нарад сойму інші, незалежні ще від сенату, справи—покищо невідомо. По всій імовірности станеться це останнє і сесія збереться десь коло 15-го ц. м.

Уже зазначений вище спосіб скликання сойму й сенату (сенат пізніше сойму, хоч треба би устійнити чергу нарад сойму відповідно до висліду нарад сенату!) вказує на нехіть уряду до цієї нової сесії. Інакше й бути не може. Урядові ця сесія не потрібна. Якщо він її скликав, то виключно з уваги на конституцію, аби не нарушувати її мертвої букви і не спричиняти галасу з приводу нового протиконституційного „замаху“. Головно тепер, коли в Женеві радить Союз Народів а Польща „подвизаєтьзя“ на ньому. як речник мира, незручно викликувати зайвий гармидер нарушуванням конституції... Отже сойм скликано, але з самого початку підставлено йому легенько ногу...

Уряд знає що робить. Він знає, що від сойму добра йому сподіватися не можна. Та з другого боку за соймом правда, що нема ніякої причини, аби сойм змінив своє—скажемо: не дуже прихильне—до уряду відношення.

Отож усі голоси, які з приводу скликання соймової сесії, озвалися на сторінках ріжних варшавських газет, однозгучно крячуть цій сесії швидку смерть. Сойм хоче ухвалити всі ті самі справи, задля яких уряд два місяці тому післав послів до дому. Отже: право сойму самому себе розвязати, закон про збори, самоврядувавчі закони, зміна виборчої ординації. Речник польських соціялістів (ППС) пос. Недзялковскі заповідає у „Роботніку“ боротьбу за першу з названих справ, сенатор Косковскі („ендек“) у „Курєрі Варшавськім“ натякає недвозначно на потребу змінити виборчу ординацію, як на єдину ціль цього сойму. Обом спра-

Вимога часу.

(На просвітні теми).

(Докінчення).

І тут перед нами повстає питання, якими способами маємо повести освітну працю, щоб вона охоплювала „як вимоги до освіти, так вимоги й до розваг, і давала членам культурно-освітніх організацій не відірвані шматки знань, а повну їх суму закінчену, уложену в систему“.

Очевидно, що коли просвітна робота ведеться припадково, то це виникає через те, що не маємо провідників просвітного життя на місцях, що просвітною справою керують люде доброї волі (инакше вони не бралися-б до роботи), але без відповідної підготовки.

Як же маємо вийти з цього досить важкого становища і все-таки в цих невідрадих умовах життя піднести рівень культурно-освітної праці? В країнах, де позашкільна освіта розглядається як необхідний, доповнюючий шкільну освіту додаток, держава приходить з допомогою справі позашкільної освіти: організовує народні унівирситети, підготовляє в спеціяльних заведеннях кадри робітників позашкільної освіти, уділює допомоги на організацію народних бібліотек (а в Чехії заведено спеціяльний бібліотечний податок, який мусить обовязково складати кожний громадянин). В нас справа представляється далеко гірше. Ми не можемо в сучасних обставинах очікувати допомоги від держави для піднесення праці в наших культурно-просвітних установах. Не дивлячись на те, що український народ розпоряджає для своєї позашкільної освіти дуже мзіерними грошовими засобами, що інтелігенції (до того ще фахово освіченої), яку б можна було використати для просвітної роботи, посідає також дуже мало—все ж таки мусимо подбати, щоб необхідний кадр освітних працьовників створити з тих людей, які сьогодня на місцях взялися до праці й надалі хотять її провадити.

Яким чином можемо повести роботу в цьому напрямку? Думаю, що на це є поки-що тільки один спосіб: кожна „Просвіта“ повинна організувати ряд просвітних курсів для підготовки кадра таких просвітних робітників. *) Иншого виходу немає. В свій час Головне Т-во „Просвіта“ підносило думку про потребу організації освітного Інституту, який би підготовив керовників просвітним життям для повітових центрів. Одначе цей плян, очевидно, через брак грошевих засобів не вдалося здійснити. Тимчасом життя вимагає від нас глибшої постановки просвітної роботи, і мусимо цьому зарадити зазначеним способом.

Порушені питання доцільної постановки позашкільної освіти також цікавлять діячів позашкільної освіти й на Радянській Україні. Той же п. Ю. Білозерський вважає що дальнійший успішний розвій політосвітроботи залежатиме від того, чи будуть нею керувати освічені працьовники.

Про це він говорить так: „Оскільки наша робота має перспективи, ми мусимо поставити її на науковий грунт. Ми гадаємо, що політосвітну роботу можна будувати на наукових підвалинах і... треба держати курс на політосвітного робітника, як на кваліфікованого робітника. Треба щоб він був... не тільки організатором, а й кращим методистом. Цю справу вважає автор „центральною проблемою нашої політосвітроботи“. Таким чином питання освічених просвітних роботників є ахілловою пятою в наших культурно-просвітних змаганнях. Ряд курсів як загально-освітах, так і мотодичних безперечно посуне наперед справу підготовки кадра просвітних діячів При переведенні курсів необхідно звернути увагу на поширення певних практичних ділянок знання (сільське господарство). Досвід про це красномовно говорить. На курсах напр. що були організовані Кремянецькою „Просвітою“ виявилось, що курсанти найбільш цікавились сільським господарством і політичною економією, себ то знаннями, які можна використати в умовах селянського життя та пізнати закони організації національно-державного господарства. Це говорить за те, що праця як на курсах, так і серед широких верств просвітян мусить йти в напрямку не тільки національно-освідомлюючому, а й поширення чисто практичних знань, а також і тих, що знайомлять з соціяльно-економічним та державно громадськими продлами життя (політ. економія кооперація соціяльогія, оолітика, право, філософія). В дотеперішній просвітній праці ми не доцінювали корисности пропаганди цих знань. Між тим,—може з цього треба зачичати, щоб збудити зацікавлення ширших мас до культурно-освітної роботи. На Рад. Україні, де до позашкільної освіти підходили під кутом поширення лише політичної пропаганди зроблено переоцінку дотеперішних методів позашкільної роботи.

М. С. Волобуєв, наводячи цитат з Леніна про це говорить так; „Наслідки політичної освіти можна вимірятн лише поліпшенням нашого господарства. Треба, шоб наша пропаганда, наші підручники, наші брошури народ справді прийняв і щоб в наслідок цього поліпшилось народнє господарство. Лише тоді, коли ми будемо певні, що в сільсько-господарському гуртковi змогли не тільки зацікавити селянина, але й дійсно переконати його, що треба перейти до кращих форм господарювання, лише тоді ми можемо правильно оцінити ефективність нашої роботи“. **) Думаю, що це твердження може бути авторитетом для нас ще й тому, що до цих висновків згаданий автор прийшов після дослідження й теоретичної розробки питань позашкільно освіти, для чого на Рад. Укр. є більш пригожий грунт, ніж у нас.

Зі всього сказаного видно, що головною підставою для двигнення в наших умовах просвітної справи вперед—є переведення цілого ряда курсів, пристосованих до практичних вимог і обставин нашого життя. Вони дадуть необхідні знання багатьом просвітянським діячам, що уможливить їм роботу серед решти просвітян.

Але дуже важно що ці курси заповнять не одну прогалину знання у тих людей, що хотять працювати, розкриють їм очі на зміст культурно-просвітної роботи й дадуть підставу для праці планової й систематичної. Дуже важно також, щоби слухачі наших курсів могли й другим передати набуті знання в найбільш приступній для засвоєння формі.

Через те на методи праці й способи передачі тих знань другим підчас переведення таких курсів необхідно звернути також особливу увагу.

При допомозі кадра просвітних робітників, вихованих зазначеним способом, вдасться поволі усувати хиби нашого просвітного життя й спрямовувати його в щораз більш організоване й узмістовлююче річище.

Щож торкається мети наших просвітних змагань, то її можна определити так:

через національне усвідомлення, засвоєння загально-людських і практичних знань, як підстав в боротьбі за краще життя,—до повного визволення українського народу як національно-державного, так і економічно-соціяльного.

С. Ав—ич.

*) На цьому місці не порушую писання що до предметів, які малиб викладатися на таких курсах; це треба віднести докомпетенції Рад наших „Просвіт“, які малиб намітити цикль предметів до викладу на курсах після розроблення повного пятну праці на місцях.

**) М. С. Волобуєв. Система політосвіти. Теоритичний нарис. Харків. Держидат 1926. Ст. 82.

вам протиставиться уряд. Не диво, що посол Строньскі („хшесціяньско-народови") у „Варшавянці" пише про сойм під наголовком „ні сюди ні туди", а краківський „Час" предсказує сесії щонайвище—безплідні й сварливі наради. Та крім названих тем для суперечок між соймом і сенатом, назбіралися літком ще нові: справа генерала Загурского (про це далі), признечення львівським воєводою ворога ендеції Борковского, напад на реакційного редактора Мостовіча (про це далі) і инші такі „неприємні" історії. Сойм, почуваючи свою і недалеку природну смерть, буде так гороїжитися, аби зискати виборчі атути, уряд цього не зможе стерпіти. Тому певніш усього—надзвичайна сесія буде дуже швидко закрита. Після того уряд скличе за які 2—3 тижні сойм на звичайну буджетову сесію і предложить додатковий буджет, щоби мати право видаткувати більші гроші підчас неприсутности сойму. Бо в дні 28 листопада автоматично вигасають мандати послам і сенаторам. Згідно з 26 статтею конституції вибори до нового сойму мають відбутись до 3-ох місяців, себто—вони мають відбутись у 2 половині лютого 1928 року.

Але напевно нічого не можна твердити, бо нині у Польщі все залежить від того, що хоче марш. Пілсудскі. А що він хоче—того не знає ані одна людина!

Нема генерала Загурского.

Дня 6 серпня щез генерал Загурскі. До того часу він сидів у військовій вязниці у Вильні, арештований під закидом зловживанъ на посаді начальника польського летунства та знущанъ підчас травневих боїв у Варшаві (бомбардування з аеропляні в міста). Спочатку серпня перевезли його до Варшави, де мав явитися до рапорту у військового міністра марш. Пілсудського, але не явився. Щез, як камінь у воду канув. Знявся крик, бо генерал Загурскі був одним із чолових людей правиці. В тиждень пізніше появився урядовий комунікат, в якому висловлено підозріння, що генерал Загурскі втік. Розписано за ним стежні листи й розпочато слідство. Та й годі. Від того часу влада мовчить, а всі спроби газетярів чи родини довідатися про вислід слідства, йдуть на марне. З другого боку родиться тьма найбільш суперечних і фантазійних поголосок про долю пропавшого генерала. Спершу газети взялися радісно записувати тії поголоски, але тут влада почала конфіскувати часопис за часописом! А проте справа не вмовкає. Навпаки, чим дальше від дня таемничого щезнення генерала Загурского, історія заплутується. „Кур'єр Польскі" з 9 ц. м. твердить слушно, що колиж він утік, то за стільки часу напевно дав би знак життя про себе. Ось тут починається межа здогадів. Тойже самий „Кур'єр Польскі" пригадує другу можливість: що ген. Загурского порвано і десь сховано. Але знову таки: чому він, такий спритний, не дає про себе знати?!

Сяк чи так, справа для уряду дуже прикра. Правиця така роз'ярена, що вже згори заповідає порушення тієї справи на найблищій соймовій сесії: мабуть буде зголошений наглий внесок, який напевно не причиниться до злагіднення атмосфери.

Напад на редактора.

Кілька днів тому, в пятницю 9 ц. м., невідомі справники напали на вулиці й сильно побили одного польського реакційного редактора Мостовіча з корфантівської „Ржечипосполитої". Цей напад відбувся серед таких обставин, що наробив у Варшаві великого шуму, бо стало ясним, що він був на чисто політичному грунті. Коли Мостовіч вертав вночі з редакції до дому, перед хатою ждав автомобіль. З нього вискочило кількох мущин, які кинулися на Мостовіча з палицями, збили його до безтями і непритомного вкинули до другого авта, яке в цю мить над'їхало. Автом вивезли потурбованого редактора за місто; там, на полі під лісом, знов вибили й серед окликів „не будеш уже більше писати так про Маршалка"!—покинули. Він доволікся десь над раном до міста, повідомив поліцію, газети (головно праві) зняли крик. „Курєр Варшавскі" протестує проти того, щоби „край став тереном диких самосудів і розпоясання елєментів анархії, які вважають єдиним аргументом у політичній боротьбі пястук, палку, ніж або револьвер. „Варшавянка" радить краще заводити мирний лад унутрі Польщі ніж голосити в Женеві широкому світові миролюбиві гасла. Инші часописи пишуть у подібному тоні. Здається, що ця справа теж найде свій відгук у соймі.

Тиждень летунства.

У цілій Польщі польська „Ліга Воздушної Оборони держави" при дійсній співучасти урядових чинників зорганізувала „тиждень летунства", накликуючи до жертвенности на цілі військового летунства та повчаючи про небезпеки з боку ворожих літаків на випадок війни. З цього приводу краківський щоденник „Напшуд" висловив кілька критичних уваг, на які решта польської преси сильно обурилася. А пише „Напшуд" таке: „мусимо поборювати ті організації, яких завданням є ширити культ війни, культ мілітаризму, а також ті, які на зовні мають вправді чисто оборонні цілі, але своєю діяльністю і способом пропаганди своїх ідей, причиняються до розбудження воєнного інстинкту в народі!

Во дійсно: чи не здається дивовижним, що в Женеві польський уряд оголошує і пропагує мирові резолюції, якими просто „забороняє" війну, і одночасно в своїй державі розводить на велику мірку агітацію за будовою воєнної воздушної фльоти?!

Присуд генерала на 5 літ тюрми.

В минулий вівторок скінчився у Варшаві майже двомісячний процес генерала Жимірского, кол. начальника військової адміністрації й постачання, якого посадили на лаву обвинувачених за зловживання при військових доставах (головно справа достави протигазових масок). З огляду на особу обвинуваченого і всю справу, в яку були вмішані ріжні „достойники", як ось напр. один із головачів соймової правиці, посол Попєль,—процес викликав велику сенсацію і всі з натугою ждали присуду. Коротко: за свідоме зловжиття свого високого службового становища на шкоду інтересів держави і за отримання взятки (хабара), присуджено генерала Жимірского на 5 літ тяжкої вязниці й видалення з армії.

Мотиви присуду списано аж на 250 ти сторінках друку. Між иншим —пятнується там дуже гостро „ґешефти" згаданого посла Попеля. Цікаво, чи той пан Попєль буде й ще тепер мати безличність виступити референтом такої справи, величезного державного значіння, як зміна виборчої ординації?!

Гей, наша слава громом несеться,
Гей, наша воля ще розкуеться!

М. Обідний.

Після страшної повені в Галичині.

Немає слів, щоби переказати на папері ті страшні знищення й спустошення, що спричинила та жахлива хуртовина. Найбільше потерпіли повіти і міста: Косів, Кути, Вижниця, Снятин, Залуче, Скіле, Жидачів, Калуш, Богородчани, Борислав, Надвірна, Товмач, Станиславів, Стрий, Городенка, Перемишль, Долина, Турка, Дрогобич, Самбір і Миколаїв. Наслідком страшного хмаролому і дощів вилили ріки: Дністер, Прут, Тисьмениця Лімниця, Сян, Опір, і Бистриця, що виступили з берегів, затоплюючи на свому шляхові міста і села. Деякі ріки, як Черемош і Дністер та Тисьмениця перетворились мов у звірів, що ревіли та бушуючи нищили безжалісно абсолютно все по дорозі. Мало що можна було врятувати від хвиль і нищення страшної стихії. Розмірів катастрофи, що навістила нещасну Сх. Галичину поки встановити не можливо. З певністю можна сказати, що страти сягають сотні міліонів зол. Тисячі людей втратили все: хати, збіжжа, сіно, худобу і лишились цілком без даху над головою і т. и. Горе, злидні, голод й чорна жалоба по загинених родичах, дітях і близьких огорнули наші нещасні українські міста і села Підкарпаття.

Страшні числа.

Щоби одначе хоч частинно уявити собі розміри страшної катастрофи, подаємо урядовий звіт центрального суспільного комітету помочі жертвам повені. З того звіту видно, що в Сх. Галичині було навіщенних повінню 43 повіти, міст залитих у станиславськім і львівськім воєвідстві 10, а громад у станиславівськім, львівськім і тернопільськім воєвідстві — **444**. Наслідком повені згинуло 53 людей. Число пошкодованих повінню доходить 352.344, у цьому родин, що потребують негайної допомоги в харчах є 11.441 родин, що не мають хати 1.635 і родин, що потребують одягів 1503.—Як бачимо числа страшні. Обовязком отже кожного з нас облегчити нашим нещасним братам з Підкарпаття їхнє горе і всім без ріжниці станів, клясів і переконань стати на допомогу Їм, чим можемо. Хай українська Галичина знає, що горе її є горем нашим, що ми не байдужі на її горе. Засвідчити це повинні обильні жертви, що мусить негайно

Quo vadis, інтелігенціє!

За останній час на шпальтах української преси все частіше видніють артикули, в яких обговорюється завдання „Просвіт" на Волині. Більше того, робляться спроби організації культурно-освітних товариств иншого типа, де б інтелігенція, яку упосліджено в „Просвітах", знайшла відповідне собі місце й значіння.

Не підлягає сумніву, що в структурі „Просвіт" і методах їхньої праці є багато нездорового. Нездорове, на мою думку, полягає в тому, що не завжди „Просвіти" переводять саму лише культурно-освітню працю. З другого боку, не завжди провід „Просвіт" спочиває в руках досвідчених просвітян і людей праці. В звязку з цим трапляються випадки, коли керуючі органи „Просвіт" дбають не о поширення культурно-освітньої діяльности, а лише про заховання впливів окремих одиниць на населення в їхніх особистих цілях.

Не заперечую рівнож, що не всюди в „Просвітах" поводяться по-джентоменському з інтелігенцією. Але мушу признати, що інтелігенція сама в цьому завинила, — і то в значній мірі. Працювали й працюють по „Просвітах" одиниці, а ціла інтелігенція заховується пасивно, байдуже. Не треба забувати, що „Просвіта"—то організоване село, то селянська установа, яка переслідує інтереси широких народніх мас. В цьому надзвичайна сила „Просвіт", в цьому їх величезне значіння.

Натурально, що інтереси ці примитивні й праця „Просвіт" є елементарною. Інтелігенція нічого не дістане ані від тих зборів, що часами відбуваються, ані від тих рефератів, що зачитуються, ані від тих вистав, що відограються...

Як саме в тому й полягає величезна помилка інтелігенції, що вона щось хоче дістати від „Просвіт". Вона нічого або майже нічого не дістає від „Просвіт", але вона нічого не дістане й від тих рівнозначних організацій, які евентуально можуть повстати. Заступити „Просвіти" для інтелігенції можуть лише наукові товариства (правничі, техничні, агрономичні то-що), де будилася б думка й творилася б якась нова цінність.

На це інтелігенції не стати!

В свойому відношенню до „Просвіт" інтелігенція повинна стояти на иншому грунті. Не жадати чогось від них, а давати. Дати українському селу досвід і знання. Дати оту допомогу, на яку село чекає... й, здебільшого, чекає на-даремно.

Сором сказати, що українська інтелігенція на Волині, яка є дуже багата на сили, поставила себе в таке положення, що польські й жидівські чинники увесь час твердять про брак української інтелігенції, а „Просвіти" часами висаджують їх за двері „за ненадобностю"! В одному Луцьку стільки українських інтелігентних сил, що без напруження можна обсадити два а той три факультета вищої школи, а в той же час не має нікого для прочитання звичайної лекції, не має людей для повного обсадження кооперативних курсів і мимо того, що можна зорганізувати вищу школу (на одиндва факультети), що вистарчило б на це „професорів"—неукраїнські групи вважають, що поза одиницями не має в Луцьку української інтелігенції.

Знаю, що не бідні на інтелігентні сили й Рівне, й Ковель і Кремянець.

При таких умовах всякі инші культурно-освітні інституції, що могли б повстати з почину інтелігенції (такі є спроби в Рівному й Ковлі) є мертворождені, хіба-що будуть побудовані на инших засадах, а тоді вже ці установи наближатимуться до клюбів, які безумовно мають рацію буття... з огляду хоч-би на саму таки інтелігенцію.

Щож дивного, що в „Просвітах" не рахуються є інтелігенцією? З нею не рахується ніхто, бо вона розпорошена, несолідарна, пасивна.

Велика трагедія нашого народу полягає в тому, що він самотужки доходить до кращого життя. Селянин наш—і швець, і жнець, і на дуді грець. Він провадить „Просвіту", заряджує кооперативою, керує аматорським гуртком, бореться за національну церкву, читає навіть реферати. Він, що роспоряджає сильною інтелігенцією, цим колєктивним учителем, розвивається і сам без допомоги цього вчителя. А в той же час він потрібує вчителя, — його шанує й слухає. Я був в кількох селах і пересвідчився, з якою увагою слухають наші селяне живе слово й як йому підпорядковуються. Не даремно-ж один делєгат на останній кооперативній нараді в Луцьку сказав гірку правду: „бачимо інспекторів, професорів, директорів, а не чуємо їх на селі хай приїдуть до нас, на село, хай придивляться до нашої праці й скажуть нам своє слово".

Наша інтелігенція занадто влізла по-вуха в службові, родинні, осо-

зложити українська Волинь під гаслом „брат братові".

Небезпека минула.

З Підкарпаття повідомляють, що небезпека дальшої повіні минула. Вода всюди опадає, лишаючи за собою страшне знищення. М. ин. доносять, що долина Прута не істнує вже у свому давньому виді, а ріка пливе новим руслом.

На те лихо, щоб з лихом боротись.

На допомогу жертвам катастрофи.

Щедрий дар українського громадянина.

Відомий львівський лікар, д-р М. Паньчишин під враженням страшної повіні, спустошення якої мав нагоду оглядати, зложив до роспорядимости Краєвого Комітету на допомогу нещасним жертвам—суму 1000 золотих..

Митрополит Шептицький на допомогу жертвам повені

На місце катастрофи в повіти Сколь, Стрий, Долину і Калуш виїхав Митрополит Гр.-Католицької Укр. Церкви гр. А. Шептицький. Не дивлячись на підірване здоровля, бажаючи в часі великого горя бути між своїм народом, Достойний Митрополит виїхав автом в супроводі чотирьох авт, навантажених лікарствами, засобами поживи і одягами. З митрополитом виїхав лікар, щоби на місці дати потрібну поміч. Окремо їде вагон річей, одягів і поживи, закуплений митрополитом. На закуп річей видав Митрополит Шептицький з власних засобів суму 10.000 (десять тисяч) долярів.—А що наш варшавський Митрополит Діонисій пожертвував?

Краєвий Комітет допомоги при праці.

Краєвий Комітет допомоги жертвам повені радить майже без перерви під проводом през. В. Децикевича. В приспішеному темпі збираються відомости і розглядаються всі форми та можливости допомоги. Комітет звернувся вже телеграфічно до українських організацій в Америці, повідомляючи їх про катастрофу і взиваючи до видатної участи в допомоговій акції. Одночасно Комітет повідомив про небувале всенароднє горе також українську пресу в Харкові і Київі. На черзі находиться справа відозви до европейського громадянства. Инакше важко буде опанувати розміри й наслідки катастрофи.

(„Діло").

Український Луцьк на допомогу.

Страшне нещастя, що навістило братів Східної Галичини не могло обійти і українців Луцька. Відгукнувшись на відозву українського національного Краєвого Комітету, що повстав у Львові і заклик Української Парляментарної Репрезентації, українське громадянство Луцька численно зібралось 11 ц. м. в неділю в салі „Просвіти" в цій справі. Головою зборів був дир Ол. Ковалевський, секретарем С. Вишнівський. По докладному з'ясованні справи ухвалено заснувати Комітет під назвою „Луцький Український Комітет допомоги жертвам в Галичині" в складі представників місцевих установ та організацій, а саме: по 2 представники від Українбанку, Т-ва „Просвіти" і Чеснохресного Братства і по 1 представникові від Редакції „Укр. Громади", Укр. Гімназії, Кооперативного Район. Комітету, і від Батьківського Комітету укр. гімназії—разом 9 представників і від громадянства 6 осіб.

Від громадянства до Комітету обрані п.п.: інж. Левчанівський, інж. Пилипчук, проф. Лебідь Юрчик, пані Чирко, п. Критюк і М. Горбенко та заступником др. Кобилянський. До Ревізійної Комісії Комітету обрано п.п. Чирко, пані Редько, і інж. Кіцера.

Остаточне уконстатування Комітету має настати в близчі дні. Першою справою Комітету має бути видання спільної відозви до населення повіту з закликом до допомогової акції. Друге—Комітет має подбати про притягнення до складу К-ту представників повіту з тим, щоби К-т став ширшою допомоговою організацією, в якій-би були заступлени всі шари суспільства і всі райони повіту.

Луцький Комітет має навязати тісніші зносини з національним Ширшим Краєвим Комітетом у Львові і підпорядкуватись його роспорядженням та вказівкам.

Комітет м. и. подбає про влаштовання вистав, вечірок, балів, весь дохід з котрих піде на допомогу нещасній Галичині. Взагалі праці є багато. Черга за чинами. Отже на святе діло до праці! Потрібна лише добра воля і енергія. Віримо, що їх не забракне. А це видно з перших зборів.

До часу оголошення відозви адреса Комітету: Луцьк, Ягайлонська 93 Т-во „Просвіта" або Українбанк.

...Не те страшне, коли нарід стає звірми, а те страшне, коли він стає вівцями".

Дм Донцов.

Інтервенції посла Сергія Хруцького.

Голова Української Парляментарної Репрезентації посол Сергій Хруцький інтервініював дня 2-го вересня у міністра публичних робіт Морачевського в справі помочи правительства потерпівшим від повіней громадянам Східної Галичини. Він вказав на великі розміри елементарного нещастя і потребу несення негайної допомоги потерпівшим в ширшому ніж досі об'ємі. З окрема поставив жадання, щоби до ратункових комітетів покликувано представників українського громадянства і представників таких українських економічних інституцій як Тов. Сільський Господар, Український Ревізійний Союз, Центро-Банк і другі. Міністр Морачевський приобіцяв розглянути справу і подбати про допущення до ратункових комітетів представників українського населення. Тогож самого дня інтервініював посол Хруцький у віцеміністра скарбу (міністра скарбу не було в Варшаві) в справі проєкту розпорядку президента Річипосполитої про примус ведення купцями торговельних книг, який то розпорядок накладає на всі акційні спілки і кооперативи обовязок вести книговодство в польській мові. Посол Хруцький в імени Української Парляментарної Репрезентації вказав на протизаконність такого розпорядку і запротестував в рішучій формі проти цього нового наступу на права української мови. Віцеміністр скарбу заявив, що він особисто є не поінформований про справу, що він її розгляне, що зрештою всі язикові справи належать до міністерства внутрішних справ. В цьому тижні посол Хруцький інтервініюватиме ще в міністерстві внутрішних справ.

Од Редакції.

Редакція „Української Громади" відкрила збірку на потерпівших од повені галицьких українців. Зібрані пожертви будуть переслані до Львова до Комітету, а імена жертводавців будуть надруковані в нашій газеті, в рубриці: „Жертви на потерпівших од повені галичан".

Жертви на потерпівших од повені галичан.

Пожертвували. Редакція „Української Громади"—10 зол., сенатор М. Черкавський—50 зол., ред. С. Вишнівський—10 зол.

бисті справи. Приємно, розуміється, чути похвали урядовцям-українцям, спостерігати, що для дітей інтелігентні люде гублять волю й душу, що закладають підвалини до повстання справжньої буржуазії. Але вже безконечно зле, коли урядовець в с е вкладає в службу, батько й мати в с е віддає дітям, а хтось инший—в с е присвячує для збудування свойого добробуту.

Не тільки український селянин потрібує духовної допомоги, потрібує її й українська селянка, яка абсолютно не притягнена до громадської праці. До неї промовити може тільки жінка. Чимало маємо ми інтелігентних жінок, але на цілу Волинь працює один лише „Союз Укр. Жінок" в Рівному. Хіба не можуть повстати так Союзи й в Луцьку, й в Ковлі, й в Кремянці, й по инших волинських містах?

Отож, повертаючи до сказаного в горі, мушу підкреслити, що браки в організації „Просвіт" в жадній мірі не зменшують їх значіння, а в кожному разі, не унеможливлюють праці на культурно-освітньому терені. Противно, дають широкий для неї простір. Що на обовязку інтелігенції лежить переведення цеї праці. Що-ж торкається того, що Ради „Проствіт" не завжди одповідають вимогам інтелігенції, то її відхід від „Просвіти" не скільки не спричинюється до змін в цих Радах, часами й необхідних.

Той, хто не вміє чи не хоче працювати, не вмітиме й не захоче боротися, а без праці й боротьби нічого не дається.

Не дивлячись ані на-що, інтелігенція повинна підперти „Просвіти", працювати в них, віддаючи їм свій вільний час, досвід і знання. Бо це вона робитиме не для поодиноких осіб, а для того народу, без тісного звязку з яким інтелігенція не матиме жадного значіння, як зрештою, без інтелігенції й самі народні маси.

А тоді повстане страшне питання: хто понесить відповідальність за те, що маючи професорів, докторів, директорів, учителів, інженірів, себ-то, то, що називається інтелігенцією, маючи передове селянство й широкі розбурхані маси українського населення, посідаючи майже одноцільну в національному відношенню територію,—як і залишився цілий нарід погноєм для слабших, але сильніших волею й працею чужих національних груп?

Боюся, що присуд не випаде на користь сучасного покоління інтелігенції, а наступне—буде для української справи. страчене

Олександер Ковалевський

Що діється в світі.

ЛІГА НАЦІЙ.

Щойно розпочалися в Женеві обради Ліги Націй, а вже відразу видно, що скінчаться вони не згодою поміж народами, до якої дійдуть в Женеві представники тих народів, а ще більшою розбіжністю. Це вже видно було після т. зв. морської конференції, що не так давно в тій самій Женеві закінчилась невдачою та з якої представники Англії і Америки розїхались не з приятельським настроєм. Це видно було і на конгресі національних меншостей.. Атмосфера політична що раз то згущується і ріжні ради та ріжні проєкти щоби ту грізну й небезпечну атмосферу розсіяти, кінчаються нічим.

Ліга Націй покликана ніби то для того, щоби лагодити конфлікти між державами і т. ч. стояти на сторожі мира й світового спокою. Тим часом виявилось, що та Ліга ніякого значіння не має, що вона є лише одною декорацією, що на ній так саме командують лише держави великі й сильні і що коли ще до цеї пори не дійшло десь до війни, то тільки через те, що всі бояться, що тієї війни не вдасться льокалізовати.

В свідомости цілого світа починає домінувати певність, що Ліга Націй не є жадною гарантією, яка моглаб охоронити світ перед новим катаклізмом. Так починають дивитись на цю інституцію і де-які з членів Ліги—і виходять з неї. Недавно вийшов з неї французький сенатор Жуневель, а після нього те саме зробив англійський льорд Сесіль. Обидва вони, хоч кожний зі своеї точки погляду, оправдують свою резигнацію зневірою в силу й значіння Ліги, яко інституції, що може бути сторожем порядка в світі і його безпеки. Зі свого боку Німці мають претенсії до Ліги за те, що ще й досі частина їх західньої території знаходиться під французькою окупацією, що перешкоджає економічному розиткові їх краю, а також і за те, що їх претенсії, що-до ревізії східніх німецьких границь, не знаходить подпертя в Лізі, яка має адже право це зробити.

Отже авторітет Ліги чим далі, то падає більше, і окремі держави перепроводжуючу свою політику роблять це по старому, спочатку секретно перемовляючи між собою, а потім заключаючи певні договори. Так недавно заключено було поміж Німцями і Францією торговельний договір, який безперечно є новим кроком тих держав до зближення.

Цього зближення, до якого пхає Німеччину і Францію Англія, бажаючи прихилити їх до свого плину окруження ССРР, дуже боїться Польща. Польща знає, що згода поміж Німцями, Францією і Англією буде початком тільки спільного чину проти Совітів, але й проти Польщі, а саме—Німцям буде дана вільна рука в справі вирівнання їх претенсій на західніх границях Польщі. Через те одна з польських впливових газет недавно писала: „німецька політика Бріяна (францус. міністра загран. справ) змушує нас спішно шукати инших точок оперття в боротьбі з німецьким натиском, ніж ті, які нам дає союз з Францією, що стає для нас щораз виразніше стричним, який тягне нас в ярмо німецької неволі—спочатку економічної, а потім і політичної.

Цих точок опертя шукає Польща в Москві. Польський посол у Москві Патек весь час веде переговори в Москві про так зв. „пакт неагресії", себ то такий договір поміж Москвою і Польщею, по якому ці дві держави мали б у доброму сусідстві, мирно торгували між собою і не воювали. Як це не дивно буде здаватись нашим, отуманеним Приступами й Пащуками, а тепер сельробами, яким весь час обіцялось, що ось-ось Совіти прийдуть нас визволити, а так воно не є: Совіти не тільки не думають нас визволяти, а й самі бояться польського нападу. Через те й готовляться до „пакту". Їм у Варшаві вбивають посла, роблять і инші прикрости, а вони все дарують, бо хочуть „пакту неагресії". Польща також шукає опертя на сході і змагає до створення т. зв. „Східнього Льокарно". Чи це для нашої української справи буде добре, чи ні—судіть самі.

Польський маніфест в Женеві.

(*Гора вродила миш*)

На сьогорічному засіданні Ліги Націй в Женеві несподівано для всіх польський представник, п. Сокаль виступив з проектом загальної неагресії, себ то з проектом такого взаємного зобовязання всіх держав, що входять в Лігу, після якого одна держава на другу не сміла б нападати, не сміла б порушувати силою оружною істнуючих границь, чи вирішувати якісь інші міждержавні суперечки. В проєкті проводиться думка, що всяка війна є велике міжнароднє переступство, і через те проти тей держави, яка хоче поповнити це переступство, мусять виступити згідно всі инші держави і не допускати до вибуху того пожару, який може охопити знову цілий світ і знову спровадити на людськість загальну біду й знищення.

Цей проєкт не всі держави прийняли однаково: меньші й слабіші держави, от як Голяндія прилучились до нього, а держави великі, а також і ті, що з світової війни вийшли покривдженими і тепер мають до своїх сусідів певні претенсії, прийняли цей проект з кислою міною. Наприклад, Англія зовсім не хоче того загального мира, бо вона ще хоче звести порахунки з Совітами, Італія також сміється з того проекту — і її представник забрав голос і виступив проти того „обманювання народів маніфестацією зречення війни; Німці... а Німці яким иншим способом можуть направити свою кривду, як не оружною силою? Через те з проекту вийшов—пшик. Правда, його поставлено було на обміркування, над ним сиділи в Комісії; але підписали його Англія, Франція і навіть Німеччина, як певну морально зобовязуючу резолюцію, лише після того, як ріжними поправками зміст і форму його основно було змінено. Таким чином, як то кажуть,—гора вродила миш. З цілого проекту вийшло одне побожне побажання, що не має ніякого практичного значіння. Знала, що такий кінець матиме цей проект, і його авторка Польща, але цей дипльоматичний хід вона хотіла зробити на терені Ліги Націй, саме там і в той час, коли Німці, її найбезпечнійші суперники Польщі, особливо домагаються зміни в свою користь польсько-німецької границі. Маніфестацією мира Польща також хотіла оправдати перед антибольшовицькою Европою свої заходи останього часу що-до заключення певного й тріського мира з ССРР. Хід і маніфестація не вдались.

Революційний замах в Литві.

Ще недавно Литва пережила революцію, після якої соціялістичний уряд мусів уступити місце урядові правому. Тепер надійшли вісти, що на днях відбулась спроба елементів лівих повалити істнуючий уряд Вальдемараса і забрати в свої руки урядування литовською республікою. Замах цей не вдався. Урад стлумив повстанців і тепер з ними суворо розправляється. Так розправляється, що аж до Польщи втікають посли літовського парляменту.

Наказ по військам УСРР.

Командуючий українською военною округою Якір видав наказ, що передбачає початок „територіяльних суперечок" та закликає „трудящих" України бути готовими до недалекої війни й до оборони совітської держави від внутрішніх і зовнішніх ворогів.

(„Руль"—17.VIII).

Громадянине! Чи ти передплатив уже „Українську Громаду" свій єдиний незалежний український часопис на Волині? Коли ні, то спішися виконати цей громадський обов'язок, бо доля істнування твого часопису в твоїх руках.

Ріжні вісти.

— 5-7 п. м. відбулась в Варшаві VIII конференція міжнародньої Унії хемії. В відкриттю конференції брав участь президент Польщі п. Мосціцкі.

— 4 ц. м. розпочались у Львові т. зв. Торги Східні.

— 3 ц. м. військова слідча влада заарештувала в Торуні поручника артилерії Юзефа Копаля, котрому закидається шпіґунство на користь Німеччини.

— В Вільні затруїлось мясними консервами 114 жовнірів 6 полку Легіонів. Провадиться слідство.

— До польського консуляту в Галацу (в Румунії) вдерлись злодії, котрі по обезброєнню возного вкрали цінні папери на велику суму, між ними кілька важних паперів урядових.

— Литовська влада видалила з території Клайпеди всіх редакторів і кореспондентів німецьких газет.

— 1 ц. м. розпочались великі німецькі маневри у Східній Прусії. Операції скеровані проти фікційної польської армії, що надходить з Поморря.

— Тайфун, що перейшов над Японією, знищив Нагасаки, Коші і Шікоку. Спричинив повінь, що залила 4000 домів.

— В Обелеві в Галичині господар Томаш ідучи з вилами в поле, захотів сливок. Він вбив вила в землю, а сам виліз на дерево (сливку). Коли зривав сливки, похитнувся, впав просто на вила і згинув на місці.

— Страшна небувала посуха панує в Болгарії.

— На Чорному морі потонуло з човном 17 студентів з Одеси.

Населення Великої України.

Після обчислення населення Вел. України, переведеного Всеукр. Центр. Виконавчим Комітетом у Харкові, довідуємося, що на Україні живе 28.871,785 душ. З цього українців—87,5 проц., москалів—5 і пів проц., а жидів, поляків і німців—по 1 і пів проц. Сільського населення є 82 проц., а 18 проц. міського.

Скільки в Польщі божевільних.

Генеральна дирекція здоровля при міністерстві внутр. справ подає, що в Польщі є понад 21 тисяча божевільних; з них тільки коло 10 тисяч приміщено в заведення—решта живе приватно.

Новий спосіб, кращий за світло Рентгена.

Німецький лікар-спеціяліст від внутрішніх недуг знайшли новий спосіб прослідування внутрішнього стану людського організму. Щоби довідатись, які хиби чи недуги має шлунок, видумали манюсенький фотограф. апарат з електричним світлом, який будуть вводити в шлунок через рот і фотографувати його.

ЦЕРКОВНІ СПРАВИ.

Підручники.

Синодальна друкарня розпочала друк підручника Свящ. історії Старого Заповіту О. Білоусенка. Підручник мав бути готовий до початку цього шкільного року. („Нарід")

Переклад богослужбових книжок.

Митрополит Діонисій звернувся до міністерства ісповідань з проханням про асігнування коштів на переклад і друк українських богослужбових книжок. Як повідомляють з Варшави, міністерство, до цієї справи поставилось прихильно.

Податок на протинародню справу.

Останніми днями благочинні на Волині розіслали по парафіях наказ, щоби вплатити на видання „Свѣта Истины" до кінця бюджетового року по 4 зл. 50 гр. В „курсоріях" благочинних не зазначено, з яких коштів парафіяльний священник має побратицю суму: із власних коштів, чи з церковних? Видно, що це позоставлено на сумління та спритність священника. Але це дрібниця, яка суті та характеру справи не міняє. Факт лишається фактом: чорносотенний орган Волинського РНО „Свѣт Истины", або—як його докладніще в нас мовою славянською прозивають „Тьма Кромѣшняя" (темрява безпросвітна) є також органом наших теперішніх церковних зверхників, з благословенства яких видається, при тому на гроші, примусово зібрані з наших українських парафій, а значить—на гроші нашого народа. Може цей факт роскриє очі тим нашим „дідячам", що сподіваються чогось досягнути для української справи „келейними балачками" за митрополичим чайком; адже він яскраво свідчить про всю нікчемність подібних надій. Во у цей час, коли за чайком говоряться ріжні любезности, та запевнюється прихильність до української справи і навіть до українських церковних вимагань, в цей же час благословляється видавання „Свѣта Истины" і підлеглим органам церковної влади наказується примусово стягати з церквів гроші на видання цього безвартісного, але натхненого ворожістю до всього українського чорносотенно-московського журнальчика. Звідси мусить бути ясно, яку вартість мають ріжні балачки в Митрополії та запевнювання про бажання згоди й порозуміння.

Впливу „Свѣт Истины" — не має жадного: наш народ взагалі не читає московських органів, а духовенство його бридиться. Називає його не „Свѣт Истины", а „Тьма Кромѣшняя". Але мусить його одержувати, мусить за нього платити, бо инакше, як то кажуть, тяжко поплатились би. От так, штучно та щей за наші гроші підтримується московщина.

Звертаємо на це увагу нашого свідомого селянства: нехай воно добре слідкує, які то ще нові податки думає „батюшка" накладати на їх церкву..

Церковник.

Підпалюють.

Як тільки осінь—то й пожари.. Клуні повні збіжжа, на токах стоять стіжки. Досить, щоб загорілось в комині, або хтось необережно кинув недокурка—і займається. Горить клуня, хліви, стіжки, перекидається на другі обійстя—і сеї, а часом ціле село, що так радісно збирало хліб та до дому його звозило, мусить цілу зиму бідувати, само й худоба.

От недавно в с. Іськівцях, на Кременеччині, згоріло до тла аж 9 господарів. Кажуть що батьки, їдучи на поле, покинули вдома двоє діток. Старшеньке гріло для меньшичкого молоко в печі. Огонь з печі вихопився, запалилося терміття, загорілась хата, загорілось усе обійстя, а там згоріло зовсім, з цілим своїм довголітним дорібком девять господарів. А все те—з необережности, яка є також наслідком нашої некультурности.

Але буває ще гірше. Часто горить усе не з чиєї-будь необережности, а з лихої волі лихого чоловіка. Вже здавна так повелося, мабуть-з того часу, коли Каїн Авеля забив, що люди мстяться один на одному, пускаючи з димом все майно свого „ворога". У нас називається підпустити червоного півня... Од того півня наступає горе не тільки для одного, а часто для багатьох сусідів, навіть для цілого села.

Не так довго в с. Сеправі, Костопольск. пов., вибух пожар з помсти і знищив 14 господарств з цілим інвентарем. А ото 13 серпня в с. Іжиниці, Крем. пов. пожаром дотла знищено господарство Степанюків Микити. Слідство викрило винного, якого й заарештовано. Тут також причиною пожару була особиста помста. На другий день згоріло зовсім до тла дві стирті збожа в с. Боголюбах, пов. Луцького. Тут також хтось помстився. А ото недавно знову вибухла пожежа в с. Боржемці, Дубен. пов., з підпалу. Зовсім погорів місцевий солтис Андрій Приникжук. І т. д. І все—з підпалу, з помсти.

Чи не пора вже схаменутися в такий варварський спосіб мститись на других. Адже в більшости випадків горять не тільки „винні", а ще більше невинних, горить хліб святий, яким годується не тільки його власник...

А все тому винна наша найбільша біда, наша некультурність.

Горе.

За права мови.

КОМУНІКАТ.

У фахових економічних часописах і в щоденній пресі появився текст проекту розпорядку президента польської держави про примус ведення купцями торговельних книг. Преса заповідає дальше, що проект розпорядку має появитися в найблищих днях в урядовому часописі і стати законом. Арт. 1 цього розпорядку накладає обовязок на акційні спілки і кооперативи вести книговодство в польській мові. Цей проект являється новим наступом на права української мови. На його основі тисячі українських кооператив мусілиби вести книговодство в польській мові.

Постанова ця обмежує основні права громадянина, стоїть в суперечности з постановами договорів про права національних меншостей, з постановами арт. 110 польської конституції, а в додаток справа зміни язикових законів є виключена з компетенції унормовання її дорогою розпорядків президента річипосполитої.

З огляду на замкнення соймової сесії Український Клюб не мав змоги ведення боротьби проти цього розпорядку на соймовій арені, протестує однак як найбільш рішучо проти такого проєкту, заповідає рішучу боротьбу проти нього на соймовій арені, а українські акційні спілки, кооперативні установи та загал українського громадянства взиває до піддержання його в отцій боротьбі проти чергового наступу на права української мови.

Президія Української Парляментарної Репрезентації

Сергій Хруцький голова
Борис Козубський
Сергій Назарук члени

ДОПИСИ

Московська заїлість.

(м. Кременець)

„Московскіє люди", які гуртуються коло Р. Н. О. і які цілком заволоділи й духовною консисторією, ніяк не можуть перевести того, що з їх рук вислизнула духовна Семинарія. До минулого року—це була їх станиця. В ній вони робили свою політику та на московський лад перекручували розум і серце наших тих дітей, роблючи з них яничарів, готуючи для народа нашого не рідних йому добрих пастирів, а щось гірше ніж „наемників". Ще й у минулому році в їх руках була остання 10 кляса Семинарії. Але тепер прийшов кінець ненормальному явищу, який досі мав місце, лише дякуючи ворожій навіть до національно-культурних змагань українського народа політиці польського уряду та його таким агентам на Волині украінофобів, як воєвода Дембський, староста Робакевич, куратор Сікора і п.п. з кураторії—Ярцимонович і Сцібора. Цього вони знести не можуть. Звідси їх заїла ворожнеча до п. о. Табінського, теперішнього ректора Семинарії, якого вони вся-

ними способами хочуть одсунути від Семинарії. Цим пояснюється і такий факт, який мав місце 2-го вересня.

В цей день відбувся молебен перед початком шкільного року в Семинарії. Як це подобає, п. о Ректор звернувся до Епископа Симона, просячи його взяти удів в молебні, а також і до всіх членів Консисторії з тею ж самою просьбою. Еп. Симон відмовився правити молебен: послався не то на відсутність часу, не то на те, що в нього гостює пинський Еп. Олександер. І от, за хвилин десять перед початком молебня епископи сіли на авто (власність Еп. Олександра) і виїхали з монастиря. Виїхали в дуже важній справі... одні кажуть—на Бону, а другі—до б. учителя Семинарії Червяковського, де на епископів чекало „обиліє яств і питія"... В молебні взяли удів лише члени Консисторії, зрештою також без о. Яковлева..

Отся демонстративна неприсутність Еп. Симона на семинарському молебні коментується ріжно. Але українці добре знають її причину: вона лежить у тій злобі, яку мають москалі навіть до того купого українського духу, який тепер має місце в утраквістичної волинській православний духовній Семинарії.. Але ж людина, та ще й на спископському становищі, повинна мати навіть при свому крайньому московському націоналізмі якийсь такт...

Обсерватор.

„Тим-же що сплять коли йде боротьба, сором, ганьба".

(с Радовичі на Ковельщині).

Недавно тут відкрито бібліотеку-читальню „Просвіта", біля котрої згуртувалася переважно сама молодь, вписалося навіть чимало дівчат (11). В короткім часі цей гурток зумів багато зробити—опорядили з пустки-хати помешкання для читальні, а другої ж пустки цілком знищеної опорядили салю для вистав. 7 серпня ц. р. дано було першу виставу „На сіножаті" Л. Яновської Вистава пройшла дуже гарно; всі виконали свої ролі бездоганно. Найкраще-ж пройшли співи (співи були по-за програмою). Вистава дала валового збору 37 зол. Як на таке мале село (50 дворів) то й то добре. Треба дивуватись тій енергії, тій невтомности, з якою тутейша молодь взялася до культурно-освітної праці. Бо не зважаючи на такий невідповідний гарячий час як косовицю, жнива, молодь все таки працювала для загального добра. Після цілоденної праці серпа, коси вечорами треба збіратись на проби, треба чистити, білити чепурити салю. А головне, треба було стільки мужности, сміливости, тактики щоби всю цю працю провадити серед тої сільської темноти, переносити кпини, пересуди од наших гречкосіїв, що звикли до неволі, як віл до ярма, і бояться як крота світла. Отже честь і хвала Радовичській молоді!

„Тим-же що сплять коли йде боротьба,—сором ганьба".

Далі просвітяне готуються до вистави „По ревізії" і „На перший гулі".

Щасти Боже.

Близький.

Банкроцтво сельробів на Рівенщині.

(Голос села)

Недавно відбувся в Рівному, гучний сельробівський з'їзд, на якому виступали „найкращі" сельробівські агітатори та самі вожаки: пос. Чучмай, москофіли Пелехатий та Вальницький, які своїми промовами громили націоналізм, а розхвалювали марксізм, чи пак свій Сельнероб.

При кінці з'їзду прочитав Чучмай низку резолюцій зложених по шаблону чи по наказу згори і відбитих у Львові, якими обкидаво було болотом У. Н. Д. О. та радикалів, ніби-то їм селянство Рівенщині закидає доноси та угодовість з польським урядом.

Після довгих дебат було вибрано повітком без якого сельроби дихати не можуть та щоб одночасно зманіфістувати свою „силу" перед тими, що плетять. В склад того повіткома ввійшло кілька інтелігентних запроданців, що за гроші всякому будуть служити. Почалася енергійна робота в цілі захоплення їми в свої руки читалень для сельробівської роботи. Для цього безліч було засновано „ячейок" по селах.

Користуючись тим, що цілий десяток читаленч опинилось у їхніх руках, вони задумали захопити і Повітову „Просвіту", але свідоме громадянство знаючи добре юдину роботу сельробів, явилося на збори численно і сельроби провалилися.

Бачучи свою невдачу сельроби принялися до свого повіткому, а останній склав вину на нижчих. Їхній секретар Давидович накивав п'ятами з сельробу і вибраний у Корці війтом. За секретаріат почалася сварка між Лайком та Романухою. Перший бувший учитель хоче пролізти до сойму послом, а другий уможливити в'їзд до Совітів, про який він давно клопоче. Наслідком цеї „катавасії", рядові члени бачучи до чого стремлять їхні проводирі почали масово тікати назад до національного табору, жаліючи та лаючись, що дарма заплатили сельробам партподаток. Отже секретаріят зачинено, а члени виступили з тії за позоленням сказати „партії", бо їх було ганебно обдурено. Лишилося ще кілька правовірних сельробів, але вони жадного значіння в повіті не мають. Як кажуть, навіть Лайко грозить вийти з партії, бо зрадником свого народу не хоче бути. Ну-ну побачимо! А тепер на Рівенщині нема дурних, щоби хто селянина затяг у сельроб. Наша Рівенщина стала щасливіша що політичної боротьби нема і більше тим московсько-інтернаціональним наймитам — дуросвітам ніхто не вірить.

Селянин-націоналіст.

Погане слово гірше довбні по голові валить.

Новинки.

Драматична секція Луцької „Просвіти" улаштовує в неділю 18 вересня б. р. в Салі „Просвіти" велику селянську вечірку „СВЯТО КОЛОСА" (Обжинки). Поставлено буде два водевілі. Після вистави загальні танці. Грає духова оркестра.

Анонс! Готується до постанови „Степовий Гість" (За батька). Велика історична драма на 5 дій Б. Грінченка з часів повстання Б. Хмельницького.

На будову Народнього Дому в Дубні чрез нашу Редакцію зложив п. Чеслав Добровольський з Словіма—3 зол.

Вибори до магістрату в Олиці. 12 ц. м. відбулись вибори до Магістрату м. Олики. Бурмістром обрано поляка п. Бруно, по фаху бухгальтера, а лавниками українця Степана Маркевича і жида Хаїма Лейбермана.

Український Театр Ол. Залевського, склад котрого доповнили нові артистичні сили, розпочинає новий зімовий 1927|28 сезон. Перші вистави, при участи цілого складу і оркестри відіграні будуть в Кременці. З Кременця Театр направляючись в близчі воєвідства, гратиме в Дубні, Здолбунові, Рівному, Луцьку і Ковлі.

Українська Селянсько-Хліборобська вистава в Стрию. В свій час („Укр. Громада" ч. 33) ми вже подавали до відома, що в Стрию українськими товариствами, а саме: Стрийською філією Кр. Госп. Т-ва „Сільський Господар", „Повіт. Союз Коопер." та „Маслосоюзом" в часі від **25 вересня** до **2 жовтня** б. р. улаштовується Українська Селянсько-Хліборобська вистава. Не дивлячись на страшне нещастя — повінь, що навістила цю місцевість, вистава все ж таки відбудеться в призначений час; вона має бути дуже цікава і повчаюча. Отже варто буде і нашим селянам з Волині побувати на ній і побачити, що мають і до чого доробились наші брати в Галичині.

Біржа на 14 .IX.: Доляр америк. 8·90, золото руб. 5—23·60 зол.

Ціни на збіжжа за пуд.: жито — 5·50, пшениця—7·10, ячмінь 5·60. овес—4·20, гречка—5·30., просо—5·00, ріпак—8·00, лянка—7·00—вика——хвасоля—6·30, горох—6·50, мак—— картоплі——, цибуля——. зол. Ціни не сталі.

Нові вибори. З причини уневаження Дубенським Старостою виборів до гмінних Зібрань і Рад в Крупецькій і Теслугівській гмінах, з роспорядження п. Челеводи одбулись нові вибори: 1) 27 серпня до гм. зібрань в с. Крупці і Козині, Крупецьк. гм., а 4 вересня до гмін. Ради в Крупці. 2) 4 вересня—до гм. Зібрань в с. Острові, Хотині, Волковиях укр. і Теслугові, Теслугівськ. гм., а 11 вересня—до гмін. Ради в с. Теслугові.

До всіх Філій Луцької Повітової „Просвіти".

Рада Т-ва Луцька Повітова „Просвіта" цим сповіщає, що на неділю 18-го цього вересня нею скликається З'їзд представників філії Т-ва, на котрий Рада філії зволить прислати своїх делегатів.

З'їзд відбудеться в помешканні „Просвіти" в Луцьку о год. 12 дня зі слідуючим порядком денним: 1) Організація допомоги українським селянам Галичини —жертвам повені; 2) Справа початкового шкільництва в повіті; 3) Утворення просвітнього організаційної секції Т-ва; 4) Справа українізації церкви (в порядку інформаційному); 4) Вільні внески.

Голова Т-ва Є. *Петриківський*

Секретар Є. *Марковський*.

Од Ради Т-ва „Просвіта" в Кремянці.

Рада Т-ва „Просвіта" цією дорогою складає всім учасникам карнавочної збірки на бібліотеку „Просвіти", що відбулась дня 19-го серпня б. р. свою щиру подяку.

Збірка дала 305 золотих 22 гр. В зборі пожертв приймало 15 пар панночок і хлопців. Найбільше зібрано пп. Ніною Іващенюк і Оболончиком Іваном. П. Ніні Іващенюк Рада Т-ва видала премію „Перехресні стежки" Ів. Франка.

З пошаною

Рада Т-ва „Просвіта".

Веселий кутик.

Панський поєдинок. Посварилися пани і рішили стрілятись.

— Секундант (свідок) на площі поєдинку: Я радив би панам погодитись.

1 пан: Ні за що в світі!

2 пан: Ані не думаю!

Секундант: Яка шкода!.. А ми замовили таке роскішне снідання...

Оба пани: Треба було одразу так казати!

——

Пильний баль.

— Чого-ж то ви влаштовуєте баль в пятницю? Чи не можна одложити його на суботу?

— Ніяким чином! На суботу коморник замовив у нас лiцитацію рухомостей.

——

Практична мати.

— Мамо, в якім віці чоловік вже за старий женитися?

— Багатий чоловік на це ніколи не за старий.

До відома від'їжджаючим і бажаючим від'їхати на студії до Української Господарської Академії в Подебрадах

Прибувши недавно по закінченні студій в Української Господарській Академії в Ч. С. Р. з Подебрад, можу всім зацікавленим подати вböхідні інформації що торкаються: прийому до Академії, переїзду до Ч. С. Р., життя Академії, студенства і т. п. Інформації можу уділювати усно і на письмі. Для письменних інформацій бажано поставити окремі запитання на які і подам вичерпуючу відповідь.

Бачити мене можна що дня перед полуднем між год. 12-13 в читальні Т-ва „Просвіта", а письмені запитання слати на адресу Інж. Кіцера Ом., Луцьк, Краківська 51 у п. Чирка.

Видавець Сенатор М. Черкавський Drukarnia F. Richtera Luck Відповід. редактор С. Вишнівський.